

ARTEFILETIKA DRAMATICKÁ VÝCHOVA

VYUŽITÍ EXPRESIVNÍCH TERAPIÍ U ŽÁKŮ S PECH

ARTETERAPIE

- Obecně se dá pojem arteterapie vysvětlit jako léčebný postup, který využívá výtvarné umění. V užším slova smyslu lze hovořit o užití výtvarných technik při individuální, či skupinové práci s klienty. Výtvarnými technikami se rozumí především malování a kreslení, práce s koláží s keramickou hlínou a dalšími materiály (Šicková-Fabrice, 2002)

ARTEFILETIKA A JEJÍ INTERVENČNÍ POTENCIÁL

- specifické pojetí výchovy uměním s převažujícím zájmem o výtvarný projev, které klade zvláštní zkušenosti žáků v heuristicky pojatém vzdělávání a na spojení výrazového a uměleckého projevu s jeho reflexí
- „...pedagogická disciplína, využívající podobné postupy jako arteterapie v oblasti výchovy, rozvoj pozitivních rysů osobnosti a prevence psychických a sociálních patologií (Stiburek, 2000, s.36).

ARTEFILETIKA II

- Podporuje spontánní expresivitu, zaměřuje se na zážitkovou stránku tvorby. Rozvíjí citlivost a vnímavost vůči estetickým kvalitám života, tvořivost, citlivost vůči světu a vztahům. Využívá kultivující potenciál osobní a skupinové reflexe“

ARTEFILETIKA X ARTETERAPIE

- základním rozdílem je vazba arteterapie na léčbu a artefiletiky na pedagogiku

REFLEKTIVNÍ DIALOG

- děti si postupně všímají různých stránek a souvislostí své tvorby a mezi sebou o nich diskutují
- postřehy jsou východiskem pro další přemýšlení a pro poznávání kultury či rozmanitých lidských záležitostí, protože vytvářejí spojovací článek mezi osobní zkušeností žáka a tím, co jí může odpovídat v širších kulturních souvislostech (Slavík, 2001)

FÁZE ARTEFILETICKÉ VÝUKY (DLE SLAVÍKA, 2001)

1. úvod - rozechřívací aktivita (tzv. ledolamka, warm up nebo ice-breakers) - uvolnění zúčastněných a naladění se na další průběh, přeladění z vnějšího světa na vnitřní svět jedince, někdy zpomalení tempa x jindy aktivizace, vedoucí skupiny se účastní jako její člen - pomáhá vytvořit pocit pospolitosti celé skupiny
2. samotná výrazová hra - soustředěné vnímání, účastníci ve fikčním světě, přesahem zaměřenost na následnou reflexi a dialog

FÁZE ARTEFILETICKÉ VÝUKY (DLE SLAVÍKA,2001)

3. vystoupení z fikčního světa, možnost expresivně vyjádřit zážitky , např. pomocí dramatizace, výtvarných činností (expresivní interpretace), reflektivní dialog, který probíhá za pomoci slov – vzájemná zpětná vazba, která by měla být obohacující, nikoli hodnotící („NONEVALUATIVE FEEDBACK“ – nehodnotící zpětná vazba – komentář situace, ve které není obsažen zjevný hodnotící soud, ale pouze potvrzení o tom, že mluvčí bere na vědomí a nějak prožívá určitou situaci, pracovní postup)

4. Uzavírání - účastníky pevně ukotvit v reálném světě a připravit je pro vstup do něj, urovnání si myšlenek, sám v sobě zhodnotit co jsem za poslední chvíle prožil, jak mě to obohatilo apod.

NAŠE LEKCE

- Warm up – chůze jako ...
- Imaginace Živly v mém těle
- Exprese – výtvarně
- Reflektivní dialog
- uzavírání

DRAMATICKÁ VÝCHOVA A JEJÍ INTERVENČNÍ POTENCIÁL

PROCES DRAMATICKÉ VÝCHOVY

(MACKOVÁ. 1995,S.18)

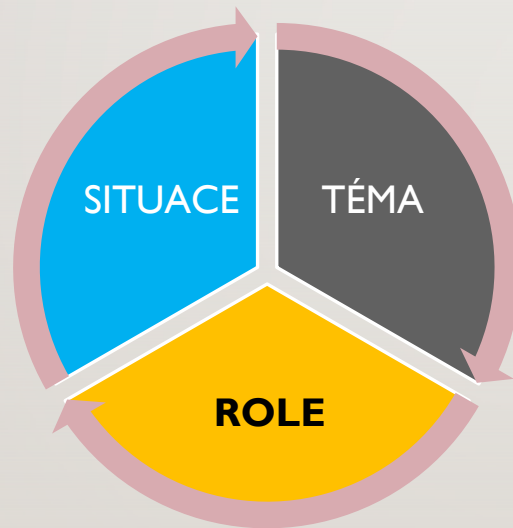
- *„ je to tvořivý proces prověřování tématu, hledání a vytváření vlastních postojů k němu a objevování postojů druhých. Děje se tak při jednání a poznání, ke kterému dospíváme, je založeno na přímé zkušenosti a prožitku.“*
- Nejedná se tedy pouze o proces přípravy a realizace jedné lekce, ale o proces, který může být rozprostřen do několika hodin

CÍLE DRAMATICKÉ VÝCHOVY (WAY, 1996)

- A – objevení vnitřních zdrojů
- B – uvolnění a ovládnutí osobních zdrojů
- C – citlivost k druhým a objevování životního prostředí
- D – obohacování ostatními vlivy uvnitř i vně životního prostředí

INTERVENČNÍ DOMÉNY

INTERVENČNÍ PROSTOR

Situace

Simulace situace ze života, hledání řešení, korigování chyb, rozhodování, následky

Pomáhá zbavit se strachu z následků.

Téma

Cíleně vybíraná – problémové, krizové, diagnostické situace;

Posilování copingových strategií.

Role (emoce)

Alternace postav, přenosu odpovědnosti, prožitek ze druhé strany, (sebe)pozorování chování, vyhodnocování chování, třídění chování, čtení signálů, vysílání signálů, vyjádření citů.

Komunikace nanečisto – zbavuje strachu z komunikace

TÉMA – SYMBOLY - ROLE

- Téma propojuje celý proces dramatické výchovy
- formuluje se od širšího k užšímu tak, aby odpovídalo potřebám a zájmům dětí
- princip DV – jednání jako – navození symbolických situací – prožitek v roli
- představa určitého **prostředí**, do kterého mají děti vstoupit, **postavy**, do které se mají vžít a za ni jednat a vstoupit tak do **děje** příběhu

ZDROJE DV PRO MOTIVACI

A) **existuje výchozí motiv**

- z vlastního života, zkušenosti, pozorování, vyslechnutí
- z tisku, televize, rozhlasu
- z umění, z pamětí na základě volného převyprávění

B) **neexistuje výchozí motiv**

- problém v obecné podobě
- souhrn poznatků, zkušeností, názorů žáků a vedoucího

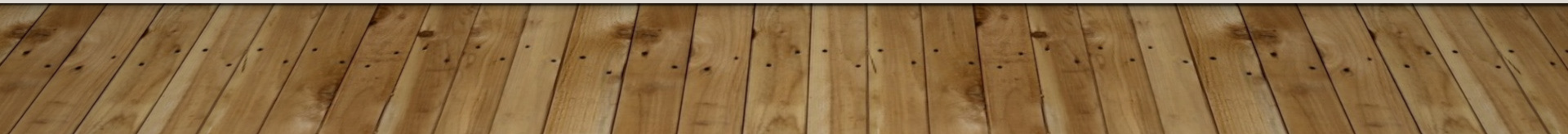
C) **podle umělecké literatury**

- malé formy: básničky, říkadla, bajky...
- postava, situace vybraná z literatury, část textu
- celý příběh
- postava nebo situace z kresby, fotografie, malby

D) **podle odborné a populárně naučné literatury**

- náměty z učebnic, osnov, učební látky
- náměty z populárně naučné a další odborné literatury

OD PŘÍPRAVY K REFLEXI

ZÁSADY PRO PRÁCI PŘI VEDENÍ LEKCE

1. Atmosféra: partnerství a bezpečí
2. Pravidla: komunikace, stop signály, reflexe
3. Představivost: systematicky rozvíjet smyslového vnímání žáků
4. Témata: aktuálnost, přiměřenost a zájem skupiny
5. Motivace: úvodní i průběžná
6. Instrukce: jednoduché, konkrétní a srozumitelné
7. Činnosti: pestré, odpovídající potřebám a zájmům dětí
8. Neúspěch: nenechat se odradit
9. Zpětná vazba: sebereflexe – všech aktérů

NA KTERÉ OTÁZKY BY SI MĚL UČITEL PŘI PLÁNOVÁNÍ LEKCE ODPOVĚDĚT?

- Co bude lekce řešit?
- Jaká bude její struktura?
- Jaké techniky a metody zvolíme?
- Jaký způsob expozice (začátek, rozehrání) bude nejvhodnější?
- Co bude udržovat jejich zájem?
- Jakou techniku vedení zvolíme?
- Jaký prostor budeme potřebovat?
- Jaké pomůcky, média, rekvizity nebo audiovizuální techniku budeme potřebovat?
- Jaký způsob reflexe vedle volné diskuse zvolíme (otázky učitele, literární zpracování, výtvarné sdělení apod.)?
- Jaký časový rozsah bude lekce včetně reflexe potřebovat?
- Co by mohlo lekci ohrozit?
- Jaký dramatický prvek (konflikt, rozpor) bude obsahovat?
- Čím vznikne dramatické napětí
- Jaké role dětem nabídneme?

SEBEREFLEXE LEKTORA

- Musel jsem nějakým způsobem zasáhnout do navržené struktury a proč?
- Co v lekci fungovalo a co ne?
- Zaujal jsem všechny žáky?
- Byla lekce přínosem pro všechny nebo jen pro někoho?
- Můžu s nimi pokračovat v takovýchto činnostech?

REFLEXE ÚČASTNÍKŮ – MOŽNOST VYJÁDŘIT SE K TOMU, CO PROBĚHLO

- emoce
- empatie
- postoje
- návrhy – nová řešení
- otevřenost – naslouchání
- nehodnotící zpětná vazba

POSTUP PŘI REALIZACI KONKRÉTNÍHO PROJEKTU INTERVENCE

- Cíl INTERVENCE
- výstup projektu – jaká bude závěrečná podoba projektu, jeho závěrečný produkt
- časové rozvržení projektu – v jaké době se projekt uskuteční, jak dlouho, zda bude probíhat nepřetržitě či postupně s časovými prodlevami při jeho realizování
- prostředí projektu – kde se projekt uskuteční
- účastníky projektu – kdo všechno se projektu účastní, ať již aktivně či pasivně
- organizaci projektu – jakým způsobem bude projekt realizován, jaký bude jeho průběh
- podmínky pro projekt – zajištění vhodných pomůcek, materiálu a všeho, co souvisí s úspěšnou realizací projektu
- hodnocení – jakým způsobem bude provedeno hodnocení v rámci projektu a kdo se na něm bude podílet

POUŽITÉ A DOPORUČENÉ ZDROJE

- BĚHOUNKOVÁ, L. Artefiletická facilitace a intervence rizikových žáků na 2. stupni základní školy, Rigorózní práce, Brno 2007, Masarykova univerzita, Pedagogická fakulta.
- BĚHOUNKOVÁ, L. :Vojtová, V. Artefiletika jako strategie rozvoje sociálních kompetencí rizikové mládeže. Diplomová práce. Masarykova univerzita v Brně – Pedagogická fakulta, Brno, 2004, 114s.
- SLAVÍK, J.: Umění zážitku, zážitek umění (teorie a praxe artefiletiky). I. Díl, Praha: Universita Karlova – Pedagogická fakulta, 2001, s. 282, ISBN 80-7290-066- 8.
28.SLAVÍK, J. WAWROSZ, P. Umění zážitku, zážitek umění.(Teorie a praxe artefiletiky 2.díl) 1. vyd. Praha: Univerzita Karlova v Praze – Pedagogická fakulta, 2004. 303s. ISBN 80-7290-130-3.
- STIBUREK, M. Arteterapie, artefiletika – podoby, obsah, hranice, role, cíle. In Současná arteterapie v České republice a v zahraničí. Univerzita Karlova v Praze – Pedagogická fakulta ve spolupráci s Českou artefiletickou asociací, Praha. 2000.s.33-47.
- ŠICKOVÁ-FABRICI, J. Základy arteterapie. Portál. Praha. 2002. s 167. ISBN 80-7178-616-0.
- MACKOVÁ, S. Dramatická výchova. Brno: JAMU, 2004. 214 s. ISBN 8085429934.
- MACHKOVÁ, E. Úvod do studia dramatické výchovy. Praha: IPOS, 1998. 199 s. ISBN 8070681039.
- PAVLOVSKÁ, M. Cesta současné školy ke škole tvořivé. Brno: MSD, 2002. 210 s. ISBN 8086633020.
- VALENTA, J. Metody a techniky dramatické výchovy. Praha: Grada, 2008. 352 s. ISBN 9788024718651.

VÝCVIKY A KURZY

- <http://www.arteterapie.cz/asociace/garance-kurzu-a-seminaru>
- <http://www.adcr.cz>
- <https://archive.huptych.cz>
- Tanečně pohybová terapie (TPT)
- <http://www.tanter.cz/vyckviky/>